

La veritat absoluta existeix

per JORGE WAGENSBERG

Cada domini del coneixement té el seu llenguatge, el seu contingut i el seu mètode. Totes tres coses imprimeixen caràcter i quan un coneixement avança és perquè ho fa alguna d'aquestes tres coses. El llenguatge és molt important en ciència, però no és necessàriament prioritari. Es pot fer ciència nova amb un llenguatge antic. Cap problema, ningú s'ofèn per això. La teoria especial de la relativitat d'Einstein va ser revolucionària quan es va publicar el 1905, però les seves equacions eren les mateixes que havia usat Lorenz per a les seves famoses transformacions i el seu llenguatge el mateix que Maxwell va usar per a les lleis fonamentals de l'electromagnetisme. No obstant això la teoria de supercordes es debat per una nova matemàtica perquè amb l'actual encara no hi ha prou. En l'art no s'esdevé el mateix. Els continguts orbiten sempre entorn de temes de la condició humana. Ningú s'ofèn perquè una obra d'art moderna torni una vegada darrere altra sobre la bellesa d'un capvespre, sobre la passió amorosa, sobre un buit existencial o sobre la mort. No obstant això, en la creació artística és el llenguatge qui estira del carro. L'art es classifica i subclassifica pel llenguatge: pintura, escultura, poesia, música... I en pintura, per exemple, continuem parlant de llenguatges quan anomenem el cubisme, el surrealisme, l'impressionisme o el dadaisme. L'obra científica encén un goig intel·lectual que no arriba a la ment directament per la via sensorial. L'emoció de l'art en canvi assoleix la ment a través dels sentits: la pintura per la vista, la música per l'oïda, l'escultura per quelcom que ben bé podríem dir-ne tacte visual... Cada sentit afavoreix una abstracció diferent. La música per exemple és un llenguatge que ja per si mateix és abstracte. Potser per això la música realista se'ns antulla a vegades banal o redundant. Però hi ha graus: la *Sisena Simfonia* de Beethoven o *Les quatre estacions* de Vivaldi evoquen la naturalesa, però encara així l'abstracció és gran, molt major que la de l'ensurt que suggereix la música d'una pel·lícula de terror (hi ha prou de passar-la en silenci per comprovar-ho). Hi ha música sublim que evoca directament la realitat, com ara a *Quadres d'una exposició* de Modest Mussorgski, però si la música és art és més aviat pel seu component abstracte. Curiosament, en la pintura s'esdevé el contrari. La pintura ja és per si mateixa un llenguatge realista, per la qual cosa en aquest cas el que resulta banal és un excés d'abstracció. Com accedir a la veritat de la con-

Jorge Wagensberg

«El matemàtic és l'únic intel·lectual que maneja l'absolut, l'etern i l'infinít amb tota normalitat»

dició humana en els llenços de Wassily Kandinsky o de Jackson Pollock? No deu ser una disciplina decorativa?

En ciència tenim una discussió semblant quan parlem de matemàtica pura, és a dir, de la matemàtica com una construcció mental que no depèn de la realitat. La matemàtica pot inspirar-se en la realitat i s'hi pot aplicar amb èxit, però no li deu res, perquè res del que s'esdevingui en la realitat pot desmentir, corregir o desautoritzar una estructura o un teorema matemàtic. Un científic pot equivocar-se, exagerar o mentir quan dona compte d'un experiment. Per això, encara que rar, el frau en ciència existeix. No obstant això, ningú se suïcida publicant matemàtica falsa, incoherent o enganyosa. La matemàtica es confirma o desmenteix amb paper i llapis. Per això quelcom hi ha en la matemàtica que no és ciència i que tampoc és art. La veritat absoluta i eterna existeix, però només en matemàtiques. El matemàtic és l'únic intel·lectual que fa servir l'absolut, l'etern i l'infinít amb tota normalitat. La veritat matemàtica és neta, perfecta, coherent, autònoma, necessària, bella, rodona i, sobretot, és universal. Ningú té el privilegi de la seva autoritat, de la seva representació o del seu benefici. Per això la matemàtica potser serà el domini del coneixement en què es donen creadors que no negocien amb ningú que intenti grapejar la seva veritat. Potser seran els únics que, irritats, rebutgen premis, càrrecs, honors i privilegis per pur amor a aquesta veritat bella i absoluta. És el cas de matemàtics com Srinivasa Ramanujan, Alexander Grothendieck o Grigori Perelmán i és el cas dels primers pensadors racionalistes com René Descartes o Baruch Spinoza. ☺

Jorge Wagensberg. Professor titular del departament de Física Fonamental. Universitat de Barcelona.